

*Onrustig
hart*

GERDA VAN
WAGENINGEN

ONRUSTIG HART

Gerda van Wageningen

Onrustig hart

HONDERDSTE ROMAN

VCL serie

ISBN 978 90 5977 207 6
NUR 344

© 2012 VCL-serie, Utrecht
Omslagillustratie en -ontwerp: Bas Mazur
www.vclserie.nl
ISSN 0923-134X

Alle rechten voorbehouden.

Het was nog donker en heel stil in huis. Metje Huisman draaide zich onrustig om. Vannacht had ze wel tweemaal uit de bedstee gemoeten om gebruik te maken van de po, maar ze hield zichzelf voor dat ze helemaal niet zenuwachtig was. Met een zucht ging ze overeind zitten. Het zou wel bijna tijd zijn om op te staan, dacht ze. Hilly, haar twee jaar jongere zusje met wie ze de bedstee deelde, draaide zich mompelend om in haar slaap. Metje haalde eens diep adem. Ze was inmiddels klaarwakker! Nog even, dan werd het lichter. Vandaag was immers het begin van een heel nieuw hoofdstuk in hun levens. Niet alleen in dat van haar, maar in die van het hele gezin.

In de afgelopen maanden, sinds het begin van dit jaar, was er net buiten het dorp Oud Beijerland een fabriek gebouwd. Een suikerfabriek, en veel arbeiders uit het dorp vonden daar werk. Haar vader ook en indirect zijzelf eveneens. Ze had een dienstje gekregen als keukenmeid bij een van de drie nieuwe directeuren.

De gebouwen die waren verrezen op de plaats buiten het dorp aan de rivier, waren nieuw. In de afgelopen tijd waren echter de machines en werktuigen van twee kleine suikerfabrieken uit Brabant overgebracht en in die nieuwe fabrieken geplaatst. Nu was het eind september van het jaar 1902, en binnenkort zou de nieuwe fabriek gaan proefstomen, om te kijken of alles naar wens werkte. De tijd drong. De bieten werden momenteel door de boeren gerooid en de traditie wilde dat suikerbieten tijdens de campagne van september tot Kerstmis werden verwerkt tot suiker. Suikerbieten konden nu eenmaal slecht tegen de vorst.

Het was in het dorp nog nooit zo druk en bedrijvig geweest als in de afgelopen maanden. Nu ja, heel misschien een handjevol jaren geleden, toen de rails moest worden aangelegd waarover inmiddels de stoomtrams waren gaan rijden!

De nieuwe fabriek was gebouwd net buiten het dorp, waar ook een tweede haven was gegraven om de fabriek bereik-

baar te maken voor vrachtschepen, die er hun ladingen bieten moesten kunnen afleveren. Er was een aftakking gemaakt van de rails, zodat de stoomtram ook naar de fabriek kon rijden met hetzelfde doel. Er waren nieuwe huizen neergezet net buiten het Zandpad, voor de ervaren arbeiders die uit Brabant meekwamen met hun directeurs. Veel mannen uit hun dorp hadden daar in de afgelopen tijd een boterham aan verdiend. Boeren uit de omtrek hadden wel eens gemopperd, want hun landarbeiders werkten ineens liever op de fabriek of in de bouw, omdat ze dan meer konden verdienen. Haar vader eveneens. En vader was zelfs aangenomen om straks in de suikerfabriek te gaan werken. Dat betekende gedurende vier maanden per jaar een vast en goed inkomen. Vader Huisman was een slimme man, die ondanks zijn gebrek aan scholing altijd zijn best had gedaan zijn gezin te eten te geven door hard te werken. Vader hoopte vooruit te kunnen komen en de fabriek bood mannen als hij plotseling onverwachte kansen, die er vroeger niet waren geweest in hun plattelandsdorp. Heel het gezin Huisman hoopte dat de dagen voorgoed voorbij waren dat ze met een lege maag in de bedstee moesten kruipen, omdat er voor het avondbrood niet meer dan een enkele snee roggebrood was geweest, wat natuurlijk niet genoeg was om een hongerige maag te vullen na een lange dag van hard werken. Vaak was dat nog een boterham met tevredenheid geweest ook, niet eens met suiker of stroop erop, gewoon droog brood omdat er geen margarine meer was, of geen stroopvet.

Metje zat inmiddels overeind en geeuwde nog eens hartgrondig. Daarna stond ze naast de bedstee, omdat ze hoorde hoe haar moeder zuchtend en licht kreunend als altijd uit de bedstee kwam en even later de olielamp aanstak. De vlam brandde slechts laag. Het was schemerig in de woonkeuken van het huis. Moeder liep naar het fornuis om het vuur op te rakelen en haar schaduw was vaag te zien in het flauwe licht. Metje kwam nu eveneens uit de bedstee. Ze verwisselde meteen haar nachtjapon voor haar daagse werkgoed en bond het blauwe werkschort voor. Meteen daarna liep ze

naar buiten, om hun kleine arbeiderswoning heen, om de luiken open te doen in de ochtendschemering, zodat de lamp niet onnodig hoefde te blijven branden. Ze ging naar de waterpomp die ze met nog drie andere gezinnen moesten delen om haar gezicht en armen te wassen, haastte zich naar het huisje dat eveneens door vier gezinnen gedeeld moest worden en ging huiverend in de kille ochtendmist weer naar binnen. Haar vader was inmiddels ook wakker geworden en mopperde wat voor zich uit in de andere bedstee, zoals gewoonlijk. Vader kon er 's morgens niet uit komen en er 's avonds niet in. Moeder moest altijd op hem mopperen, maar dat was al zo zolang Metje zich dat kon herinneren. Binnen brandde het fornuis inmiddels al goed door en het vuur begon een aangename warmte te verspreiden in het kleine, kille arbeidershuis. De ketel met water was op het vuur geschoven en het zou niet lang duren eer die ging zingen.

De piepkleine voorkamer van het huis was de zogeheten mooie kamer. Daar stonden een tafel met stoelen eromheen, een gemakkelijke leunstoel voor vader en wat mooie spullen, meestal nog uit de boedel van haar grootouders. Bijna iedereen had een mooie kamer waar ze bijna nooit zaten en waar alleen op zondag werd gestookt en gegeten. Deftige visite als de dominee werden ook in de mooie kamer ontvangen, maar bij arme mensen kwam die niet zo vaak.

Achter de mooie kamer was de veel ruimere keuken met twee bedsteden erin. In de ene bedstee sliepen haar ouders, de andere werd gedeeld door de twee zussen. Gelukkig hadden ze niet, zoals zoveel andere gezinnen, een hele rits kinderen. Haar broers moesten op zolder slapen. Vooral in de winter was het daar koud en tochtig; op sommige plekken op zolder kon je immers zo door de kieren naar buiten kijken en in een heldere winternacht de sterren zien flonkeren.

Haar moeder keek opletterend op toen Metje haar vlecht losmaakte om haar haren te borstelen. 'Toe maar,' mompelde moe, 'je wilt zeker netjes voor de dag komen?' Vrouwen droegen allemaal hun lange haar in een knot. Het haar van

een vrouw mocht niet afgeknipt worden. De spelden werden voor de nacht uit de knot getrokken, maar het haar bleef doorgaans gevlochten als een vrouw ging slapen. Eens in de paar weken werd een vlecht losgemaakt als het haar gewassen moest worden, meer niet.

Op het fornuis kwam de ketel met water inmiddels aan de kook en niet veel later geurde het lekker naar koffie. De oudere vrouw vlocht het haar van haar oudste dochter. Dat gebeurde soms met harde hand, waardoor bij Metje de tranen in de ogen sprongen als moe trok. Zelf stak ze even later de door de opgerolde vlecht gevormde knot met een paar haarspelden vast in haar nek. Tevreden keek ze in de gebroken spiegel die aan een spijker in het klompenhok hing. Het zat netjes. Zo kon ze voor de dag komen bij de vrouw van de directeur.

‘Je moet een muts op,’ bromde haar moeder evenwel met een afkeurende blik in haar ogen.

‘Een dienstbodenmutsje, straks, moeder. De gehaakte doordeweekse muts van de klederdracht wordt door steeds minder jonge vrouwen gedragen, dat weet u best.’

‘Niets gedaan,’ bromde haar moeder nors, terwijl ze dikke sneden brood neerlegde, op elk van de zes borden twee sneden, eerlijk verdeeld en niemand kon te veel eten. Alleen vader kreeg drie sneden brood, en nog eens vier dikke sneden mee in zijn stikkezak. Zo heette de katoenen zak waarin alle arbeiders hun middageten mee naar het werk namen, samen met een aarden kruik met koude thee om de dorst te lessen. Soms met suiker in de thee, dat vond vader lekker, maar soms ook niet, want suiker was duur en daar moest spaarzaam mee worden omgegaan. Moeder zou nooit te veel centen uitgeven en iets op laten schrijven, als ze boodschappen nodig had. Dan raakte een mens al te gemakkelijk in de schulden en dat was een schande. Dan maar liever een lege maag of te vaak gestopte sokken, als er geen geld was om wol te kopen om nieuwe sokken te breien! Sommige mensen tilden er niet zwaar aan om schuld te maken, maar de meeste dorpelingen probeerden rond te komen van het geld dat

werd verdiend door de man in huis, en meestal was dat niet meer dan een paar gulden in de week. Haar vader verdiende momenteel acht gulden in de week in de fabriek. Vroeger, als los landarbeider, was dat beduidend minder geweest, en waren er vaak weken geweest dat ze moesten rondkomen van vier of vijf gulden, waar niet alleen de huur van moest worden betaald, maar waar ook een heel gezin van moest eten.

Zoals gebruikelijk moesten de kinderen Huisman gaan werken zodra ze de lagere school doorlopen hadden. Haar broers waren met hun vader meegegaan naar het land. Cees was de oudste van de kinderen. Hij was een jaar geleden getrouwd met Antje en woonde in een arbeidershuisje vlak bij de grote boerderij van zijn boer. Hij werkte nog steeds op het land, maar wel als vaste paardenknecht. Toen hij trouwde moesten vader en moeder zijn inkomsten missen, want zoals overal was het gebruikelijk dat werkende kinderen hun loon afdroegen om slechts een zakcentje over te houden. Niettemin kregen gezinnen het een stuk gemakkelijker als er een paar kinderen oud genoeg waren geworden om ook wat geld in het laatje te brengen!

Huib was haar tweede broer en hij was in de leer bij de timmerman en Izak, de jongste, was pas veertien en werkte als leerling-sigarenmaker in de sigarenfabriek aan de Molen-dijk. Hilly was dienstbode bij een oudere weduwe in het dorp, die graag wilde dat het meisje bij haar in huis kwam wonen als dienstbode voor dag en nacht, maar Hilly zelf wilde dat niet. Haar mevrouw was vaak ziek en ze was bang dat ze haar ook 's nachts voor van alles en nog wat zou gaan roepen, want het was geen gemakkelijke mevrouw. Hilly had het niet erg naar haar zin en hoopte dat ze een beter dienstje zou kunnen krijgen. Maar de oudere mevrouw betaalde best goed, en moeder wilde daarom dat Hilly bij haar mevrouw zou blijven.

Zelf had Metje eerst gediend bij de vrouw van de smid. Die had het erg gevonden dat Metje wegging, maar ze kon haar niet zo veel betalen als de directeursvrouw van de suikerfa-

briek en Metje was maar wat blij dat ze dat dienstje kon krijgen in het mooie grote huis dat voor de directeur was gebouwd. Kortgeleden waren de gezinnen van de mensen uit Brabant in de nieuw gebouwde huizen komen wonen. De meegekomen directeuren waren vroeger directeur geweest van kleine suikerfabrieken in Oosterhout en Roosendaal. Deze fabrieken waren na de campagne van het vorige jaar gesloten en ontmanteld, waarna alle toebehoren en installaties van die plaatsen naar Oud Beijerland waren overgebracht. De nieuwe suikerfabriek, ook wel de peefabriek genoemd in de volksmond omdat bieten in het dialect van hun eiland peeën werden genoemd, was nu een van de grootste in het hele land. Het voordeel van deze fabriek met dubbele installaties was dat als er weinig aanbod van bieten zou zijn in jaren met een slechte oogst, niet de hele fabriek draaiende hoefde te worden gehouden, maar dat men dan ook op halve kracht zou kunnen draaien. Bovendien lag de fabriek pal aan de rivier het Spui, en dat was gunstig voor suikerfabrieken. Er was immers veel water nodig, om van bieten suiker te maken. De meeste bieten werden per schip aangevoerd. Alleen de boeren uit de directe omgeving zouden hun bieten met paard-en-wagen naar de fabriek gaan brengen. Als boeren iets verder weg woonden, zouden de bieten met de stoomtram worden aangevoerd, zodat de boeren hun bieten slechts met paard-en-wagen naar de laadplaatsen brachten die bij de tramlijn lagen en die daarvoor speciaal waren aangelegd. Schepen van nog verder weg meerden af in de nieuwe haven. Er was eveneens een grote bezinkvijver gegraven, waar de klei die van de bieten vrijkwam, in kon worden opgeslagen. Het terrein van de fabriek was ongekend groot volgens de begrippen van de dorpsbewoners. Verder stonden er in het dorp immers alleen wat kleine fabriekjes, meest bij de dorps haven die tot voor kort slechts aan één kant bebouwd was geweest.

Ondertussen had Metje de boterhammen voor haar vader en broers gesmeerd en in de stikkezakken gedaan, en haar moeder had de kruiken met koude thee gevuld en klaargezet.

Inmiddels was het een drukte van belang in de keuken. De jongens liepen in en uit naar de waterpomp om zich te wassen. Hilly en vader hadden zich nog eens omgedraaid, maar moeder porde ze niet bepaald zachtzinnig, zodat ze ten slotte om het hardst mopperend ook uit de bedstee kwamen. ‘Schiet op, het is al zes uur geweest.’

Gegeten werd er in stilte en iedereen kon nog zo veel haast hebben, men ging niet van tafel zonder dat vader een stuk uit de Bijbel had voorgelezen en een dankgebed had uitgesproken.

‘Jij moet straks vast een kruisje slaan bij je nieuwe mevrouw,’ grinnikte Hilly plagend tegen Metje. ‘Ze zijn allemaal katholiek, die Brabanders.’

‘Dat is het grote minpunt,’ vond haar moeder zuinigjes. ‘Er komt vast gedoe om het geloof, dat is altijd zo, en al helemaal als jongelui met elkaar gaan verkeren. Twee geloven op een kussen, daar slaapt nu eenmaal de duivel tussen.’

‘We mogen wel blij zijn dat de tijd van Calvijn voorbij is, moe,’ mompelde Metje half grinnikend. ‘Toen wisten ze wel raad met de brandstapel voor andersdenkenden.’

‘Spot er niet mee.’

Metje beperkte zich snel tot de nuchtere werkelijkheid. ‘Ik ga beter verdienen, moe,’ ging ze verder. ‘Bovendien hoop ik dat mevrouw De Beijer aardig is.’ De mevrouw van haar vorige dienstje was vaak ontevreden geweest, over haar huis, over haar man, over het personeel en misschien ook wel over zichzelf, maar daar was Metje niet zeker van.

‘Het is afwachten.’

In een paar minuten tijd was het stil geworden in huis toen het manvolk was vertrokken. Hilly at met lange tanden de rest van haar brood op. Ze had het liever meegenomen om het later op te eten, maar dat werd niet goedgevonden. Etenstijd was etenstijd voor moeder Huisman. Metje wierp nog een laatste blik in de gebroken spiegel in het klompenhok. Ze trok haar rok recht, zette met tegenzin de gehaakte doordeweekse muts op die alle vrouwen in het dorp hoorden te dragen, behalve de joodse, en even later viel de deur

achter haar dicht.

Het was niet ver lopen. Het dorp was immers niet groot. Binnen tien minuten keek ze met ontzag naar het deftige huis waar ze vanaf vandaag zou dienen. Ze haalde eens diep adem omdat ze zich inmiddels toch wel behoorlijk zenuwachtig voelde, en liep even later achterom. Het was immers ondenkbaar om aan te bellen! Voordeuren werden zelden of nooit gebruikt op het platteland en al helemaal niet door personeel. Ze klopte op de achterdeur en het bleef lang stil eer een gezette, wat oudere vrouw haar vragend aankeek. ‘Jij bent zeker de nieuwe meid?’

‘Ja, mevrouw.’

‘Juffrouw. Ik ben juffrouw Vogelaar en de huishoudster hier. Mijn man is knecht, koetsier en manusje van alles tegelijk. Kom er maar in, kind. Hoe heet je eigenlijk?’

‘Metje Huisman, juffrouw Vogelaar.’

‘Heb je geen schoenen?’ De oudere vrouw keek naar de zwarte kousen met grote stoppen erin. Metje had haar klompen vanzelfsprekend buiten de deur laten staan.

‘Alleen zondagse, mevrouw.’

‘Je moet morgen op schoenen komen. Schoenen horen bij er netjes uitzien. Ik zal je voor vandaag sloffen geven, maar die mag je niet dragen als visite je kan zien. Kleed je nu eerst maar om en als mevrouw later is gekleed en haar ontbijt wil hebben, zo rond een uur of negen, zal ik je wel naar haar toe brengen om kennis te maken. Of heeft ze je zelf aangenomen?’

Metje schudde het hoofd. ‘Dat heeft mijnheer gedaan. Mijn vader werkt op de fabriek en heeft daar laten weten dat ik een nieuw dienstje zocht. Toen moest ik bij mijnheer op kantoor komen. Dat duurde maar een paar minuten en mij is gezegd dat ik vandaag om zeven uur moest komen. Meer niet. Ik moest alleen maar ja zeggen op de vraag of ik gezond was en het dienen gewend was en toen zei mijnheer wat ik ging verdienen.’

‘Waarom wilde je daar weg?’

‘Mijn oude mevrouw was... niet altijd even gemakkelijk,

en ze was niet langer tevreden over mij.’

‘Wie zegt dat dat hier anders is?’

‘Niemand, juffrouw Vogelaar. Ik heb als gebruikelijk in mei al opgezegd, maar omdat er geen andere meid was, ben ik toch tot vorige week gebleven.’

‘Het is maar dat je weet dat je hier flink de handen uit de mouwen moet steken. Je moet een zwarte rok en blouse aan.’

‘Ik heb mijn werkkleren aangetrokken, vanmorgen.’ Ze deed haar omslagdoek af en bleef er aarzelend mee in haar handen staan.

‘Ik zal je zometeen alles wijzen. Je krijgt twee stel werkkleren van hier, en vier schorten. Twee werkschorten, zodat je altijd een schone aan kunt trekken, en twee witte schortjes voor als er bezoek komt of als je de deur open moet doen. Mevrouw houdt ervan als haar personeel er verzorgd uitziet. Dus ook geen losgepiekte haren! De kleren kun je gewoon aanhouden als je naar huis gaat en je moet ze zelf schoonhouden en wassen. Altijd een dienstbodenmutsje op en dat moet kraakhelder zijn. Die gehaakte muts laat je voortaan maar thuis. Verzorg je nagels, zwarte randen zijn een gruwel in de ogen van mevrouw en mijnheer. Ga nooit ongevraagd of zonder klopp een kamer in waarin mevrouw of mijnheer aanwezig is. Wacht dan tot zij roepen dat je binnen kunt komen. En probeer netjes te spreken. Geen dialect dus.’

‘Ja, juffrouw.’

Ze had een kleur gekregen van al die instructies en even twijfelde ze heftig of het wel goed was geweest haar vorige dienst op te zeggen voor een plek hier.

‘Kleed je maar om en kom dan naar de keuken. Daar ben ik meestal. We zullen je taken bespreken en ik zal je het huis laten zien.’

Metje knikte stom. ‘Goed, juffrouw.’ Ze moest er dus op letten om netjes te praten, zoals de andere vrouw dat noemde. Ze kon aan de stem van de oudere huishoudster goed horen dat die niet van hier was, besefte ze.

Haar handen beefden toen ze probeerde de gesteven

dienstbodenmuts zo netjes mogelijk op te zetten. Schichtig keek ze in de spiegel die in de lange gang hing. Verder was het akelig stil in huis. Waar was iedereen?

Terug in de keuken werd ze monsterend opgenomen. 'Beter,' knikte de oudere vrouw tevreden en eindelijk verscheen er een goedkeurende glimlach om de dunne lippen. 'Kom maar even aan de tafel zitten. Hier, ik schenk een kom koffie voor je in. Je zult best wel een beetje zenuwachtig zijn.'

Metje kreeg plotseling een kleur als vuur. Ze knikte en ging zitten, nam met een verraste blik in haar ogen een heus roomboterkoekje van de schaal die haar werd voorgehouden. 'Dank u, dat is lekker!'

De ander grinnikte onverwachts en de vrouw, die misschien wel vijftig jaar of zo moest zijn, in ieder geval was ze ouder dan moe, kreeg ineens een ondeugend lichtje in haar bruine ogen. 'Mevrouw wil geen gebroken koekjes zien. Ik help de koekjes dus weleens een handje met breken, want ik ben er gek op.'

Metje durfde nauwelijks te glimlachen, maar de kleur op haar wangen moest nog dieper zijn geworden. Ze nam een slokje koffie. Heerlijk, wat een lekkere koffie! En koek erbij! Wat een voorrecht moest het zijn, om zo te kunnen leven! Maar ja, ze was een arbeidersdochter. Zo veel luxe deftigheid was voor een arbeiderskind nu eenmaal nooit weggelegd.

Ze lette goed op tijdens de regen van instructies die ze nu kreeg. Om zeven uur beginnen. Nu het kouder werd, zou het haar eerste taak zijn de kachels aan te steken in de salon en de slaapkamer. Mijnheer was meestal al op en vertrok zo snel mogelijk naar de fabriek. Mevrouw sliep gewoonlijk tot een uur of acht, dus ze moest dan zachtjes de slaapkamer in sluipen en vooral geen lawaai maken. Het was voor mevrouw aangenaam om niet in een koude slaapkamer op te hoeven staan. Als mevrouw klaar was met haar toilet, moest het vuur in die kamer weer worden toegedekt om verspilling te voorkomen. 's Avonds voor het slapengaan zorgde Voge-

laar ervoor dat het daar niet te koud was voor mevrouw en mijnheer.

Daarna stond de juffrouw op en Metje volgde haar nieuwsgierig terwijl ze haar het hele huis liet zien, behalve de kamer van mevrouw De Beijer, die nog lag te slapen.

Het oudere echtpaar bleek twee kamers op zolder te hebben, een eigen zitkamer en een slaapkamer. Juffrouw Vogelbaar was alle dagen om zes uur al beneden om het fornuis in de keuken goed door te laten branden en verse koffie te zetten en havermoutpap te koken voor mijnheer. Alleen op zondag kon ze een uurtje later opstaan.

Als de kachels brandden en mijnheer vertrokken was, begonnen de gebruikelijke huishoudelijke klussen. Stof afnemen, zwabberen, de salon moest vanzelfsprekend aan kant zijn als mevrouw beneden kwam. Voor het zware werk kwam elke donderdagmorgen een werkster; Metje moest haar wel helpen. Als de bel ging, moest Metje haar werkschort verwisselen voor een net wit schort en zich haasten om de deur te openen. Verder moest ze maar liefst zo onzichtbaar mogelijk blijven. Zelf zou de huishoudster zo nu en dan helpen met het schoonmaken, maar haar voornaamste taak waren het verzorgen van de maaltijden en zorgen dat er altijd voldoende op voorraad was. Haar man bracht mijnheer naar de fabriek. Als mijnheer hem nodig had, bleef hij daar, anders zorgde hij voor de paarden en de tuin en allerhande zware klussen waar ze zijn hulp voor inriepen.

‘Zijn er geen kinderen?’ vroeg Metje toen de ander eindelijk zweeg.

‘Mijnheer en mevrouw hebben een zoon en een dochter, maar beiden zijn al getrouwd. De dochter heeft een kindje en het tweede kleinkind, van haar zoon, is onderweg en zal zo rond Kerstmis geboren worden.’

Weer knikte Metje. Het lag op het puntje van haar tong om te zeggen dat er hier wel veel personeel was om alleen voor twee mensen te zorgen, maar het was een groot en deftig huis.

‘De was wordt uitbesteed,’ vertelde de huishoudster nog.

‘Wel moet je op donderdag helpen alles in de boenwas zetten. Op vrijdag ontving mevrouw altijd visite voor we hierheen verhuisden, maar ik weet niet of dat weer gaat gebeuren nu we hier zijn komen wonen. Tot nog toe niet. Op zaterdagmorgen moet je buiten de ramen zemen, zodat alles er piekfijn uitziet voor de zondag.’

‘Ja, juffrouw.’

‘Het zal je ondertussen wel duizelen. Kom, we gaan samen de tafel in orde maken in de eetkamer, voor het mijn tijd is om mevrouw te gaan wekken met een kopje verse thee en een beschuitje.’

Metje haalde diep adem en moest zichzelf vermennen. Onzeker volgde ze de huishoudster, bang geluid te maken waardoor de nog onbekende mevrouw misschien wakker zou kunnen worden. Ergens sloeg een klok. Was het al acht uur? Wat moest ze nu gaan doen? Juffrouw Vogelaar gaf haar de opdracht de salon te stoffen en ze was blij bezig te kunnen zijn en even alleen te kunnen zijn om op adem te komen.

DE KOMST VAN EEN
SUIKERFABRIEK BRENGT WELVAART,
MAAR OOK ONRUST

Onrustig hart

Wanneer zich in het jaar 1902 een suikerfabriek vestigt in Oud Beijerland, is dat een grote verandering voor het dorp. De meeste inwoners zijn daar blij mee, want de fabriek levert veel werkgelegenheid op.

Zo ook voor Metje Huisman, die een dienstje krijgt bij een van de directeurs van de fabriek. Ze is onder de indruk van de welstand van haar werkgever, maar ontdekt dat het niet allemaal zo perfect is als het lijkt. Ook in haar eigen leven spelen ondertussen veranderingen. Terwijl ze het losjes aanlegt met een katholieke jongen, zien haar ouders haar liever met iemand van hun eigen kerk. Kan Metje haar eigen hart nog wel laten spreken?

Gerda van Wageningen schreef met deze historische roman haar honderdste boek. Voor dit jubileum blijft ze dicht bij huis: de auteur woont zelf in Oud Beijerland, waardoor ze alles weet over de geschiedenis en mensen van de streek.

ISBN 978 90 5977 207 6 NUR 344

9 789059 772076

www.vclserie.nl